

मघ मानवक

-भिच्छु प्रज्ञारश्मि

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स
'पञ्चा नरानं रतनं'

मघ मानवक

न्हापागु बार } बुद्ध सम्बत् २५११ { ५० १५०
१००० } विक्रम सम्बत् २०२४ {
नेपाल सम्बत् १०८७ }

सर्म्पण

बुद्ध वचन पाली ब्बंका विज्याह
दक्षिण श्री लंकाया करुणामय्
विद्यामूर्ति जिह्वा आचार्यवर
श्री रतनपाल महास्थविरया
चरण कमलस

भिक्षु प्रज्ञारश्मि

तुतां

तथागतया उपदेश गुलि गहन, उलि हे बौद्ध वाङ्मय विशाल । उकिं सु अनन्त सागरे गहन गहराइस दुहाँ वने फइ - दुहाँ वने सइ, वं हे मोति काये फइ—मोति काये खनी । 'मघ मानवक' नं थ्वया लागी छपु नमुनागु बाखं खः ।

थ्व बाखं पाली धम्मपद अट्टकथास निगूगु वगेंया छपु बाखं खः । थुकी न्हापां दानया अले शीलया पुष्य-वर्णन दु । लँ दयेकेगु, पुखू दयेकेगु, सतः दयेकेगु आदि सामाजिक सेवाया प्रेरणा निति ला थ्व छपु बांलाकु आदर्शया बाखं हे जुल ।

थ्व सफू अनुवादक भन्तेया स्वंगूगु सफू खः । थ्वयां न्ह्यो 'विशाखा चरित्र' त 'बुद्ध - धर्मया मूलंपु' घयासु निगू सफू नेपाल भाषाय् पिहाँ वये धुकूगु दु ।

आशा याना, सकल श्रद्धालु उपासक उपासिकापिसं व बौद्ध साहित्य ब्वनीपिसं सफूया स्वागत बांलाक याइ ।

खाइ संल्ह, १०८७
धीघः विहार

- भिन्नु सुदर्शन

थःगु खँः

थ्व मघ मानवक छहा उपासक हे नं खः । थ्व बाखँ भगवान बुद्ध “महाली लिच्छवि” धेहासिया बारे व्यक्त याना आज्ञा जुया विज्यागु खः । खतु थ्व बाखँ जि भोजपुर शाक्यमुनि विहारे २०२२ सालं वर्षावास याः वना बले च्वयागु खः । थ्व बाखँ पालि त्रिपिटकया सूत्र पिटक खुद्क निकायया छगू भाग धम्मपद अद्रकथाया “अप्पमाद ” २ गू वर्ग ३० स्वीगू अंके “अप्पमादेन मघवा ‘ति’ या पालि अनुवाद खः । थ्व बाखँया महत्ता, यक्व खने दु लँ, क्यब व पुखू दयेकेगु परोपकारि गुण लिसँ सहिष्णुता, धैर्य प्रेम व एकताया अले नेतृत्वया गुण दयेवं मनुखं थनया थनसं फल भोग याये खनी, हानं सुगती प्राप्त जुइ धयागु हे थ्व बाखँया सार खः । उकिं हे नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाय् न्यागू कक्षाय् थ्वयात स्थान प्राप्त जुल ।

थुगु सफू पिकायेत तिवः बियाबिज्याकपिं, पूज्य सुबो-धानन्द भन्ते, आयुष्मान विवेकानन्द, आयुष्मान मुदर्गनपिनि प्रति न्ह्याबले नं जि कृतज्ञ ।

थुगु सफू पिकायेत आर्थिक सहयोग बियाबिज्यापिं, अनागारिका अनाशवा, पटाचारा, सुश्री तिर्यकुमारी, हेरादेवी व इद्रमाया सकलयात नं जिगु नुगलं निसँ साधुवाद दु । थथे हे मेमेगु धर्म सफू छापे याकेत नं ग्वालि बिया बिज्याइ व दी धयागु विश्वास दु ।

“सब्बदानं धम्मदानं जिनाति”, धाःथें थुजोगु हे धर्मदाने ग्वालि बिया बिज्यागुया पुण्यं छन्हु सर्वदा दुःखमुक्त जुया च्वंगु शान्तिमय निर्वाणया हेतु चूलायेमाः ।

गणमहाविहार, येँ

—भिक्षु प्रज्ञारश्मि

मघ वत्थु

“अप्पमादेन मघ वा’ति” थुगु धर्म देशना शास्ता वैशाली कुटागार शालाय् विहार याना बिज्याना च्वंगु बखते शक्र देवराज इन्द्रया सम्बन्धे आज्ञा जुया बिज्यागु खः ।

वैशाली महालि धयाम्ह लिच्छवि छम्ह दु । छन्हु वं तथागतं देशना याना बिज्यागु ‘सक्क पञ्च सुत्त’ न्यना सम्यक सम्बुद्ध इन्द्रया सम्पत्तिया आपालं महानता क्यना धया बिज्यात छु थ्व धात्थे हे तथागतं खना हे कना बिज्यागु ला अथवा मखंसा, इन्द्रया वारे तथागतं स्यूगु खला मखु, छको न्यना स्वये माल धका मती तसे गन भगवान बुद्ध बिज्याना च्वंगु खः अन वन । अन भगवानयात अभिवादन याना छखे फेतुना थथे न्यनं, ‘भन्ते भगवान ! छरूपोलं इन्द्रयात खना बिज्याः ला ?’

भगवान— मालि ! जि इन्द्रयात खना ।

मालि— भन्ते भगवान ! इन्द्र खने थाकु मखुला ?

भगवान- मालि ! जि इन्द्रयाल बांलाक खनागु दु ।
हानं जि इन्द्र जू वनेगु धर्मयात नं बांलाक स्यू, गुगु धर्मयात
पालन यायेवं इन्द्र जू वने फडगु खःउकियात जि यथाय हे स्यू ।
मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य लोके मघ धयाम्ह मनू जुया वंगु
दु । उकि हे वयागु नां मघवा जू वन ।

मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य जुया च्वंबले समानतां, पूर्ण
रूपं अन्न सत्कार पूर्वक दान बियावन । उकि हे वयागु नां
पुरिन्ददो जूवंगु खः ।

मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य जुया च्वंगु वखते समान
कथं सत्कार पूर्वक आश्रम दान याना वन, उकि वयात
वासव धका नं धाः वन ।

मालि ! इन्द्र पलख पलखं हे द्वलं दो अर्थयात थोके फु
उकि वयःत सहस्रको धाल ।

मालि ! इन्द्र सुजात! असुर कन्याया पति खः । उकि
वयात सुजम्पति धका धाल । मालि ! इन्द्र तार्वतिस भूवने
देवतापिनि दथुइ इसरीयाधिपति कया राज्य याना च्वंम्ह
खः । उकि वयात देवानभिन्दो धका धाल ।

मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य धायेका च्वंबले थुनु न्हेता
धर्मयात बांलाक पालन याना वया च्वन । इपि न्हेता धर्म
थुपि खः—

- (१) यावजीवन माँ-ग्रबुया सेवा याना वन,
- (२) यावजीवन कुले थकालिपित आदर गौरव तथा
थकालि हना वन,

- (३) यावजीवन छाक वचन लहायेगु तोता जनप्रिय
वचन लहाना वन,
- (४) यावजीवन चुकलि खँ त्याग याना वन,
- (५) यावजीवन मच्छर स्वभाव कपटि स्वभाव त्याग
याना चकंगु लहातं याचकपित दान बिया वन,
- (६) यावजीवन सत्य खँ लहानावन,
- (७) यावजीवन अत्रोधि जुयावन । यदि छुं जुया तं
पिहाँ वल धासां वयात कोत्यला छवयः चवन ।

मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य लोके चवना थ्व हे न्हेता
धर्मयात बांलाक पालन याना वंगु जुल । थुगु प्रकारं बांलाक
श्रद्धातया सत्कार पूर्वक धर्माचरण याना वंम्ह जूया निर्मित
शक्र शक्र धागु खः ।

गाथा

Dhamma.Digital

माता पेत्ति भरंजन्तु, कुले जेठ्ठापचायिनं ।
सन्हं सखिल सम्भासं, पेसुण्येय्य प्पहायिनं ॥
मच्छरे बिनये युत्तं, सच्चं कोधाभिभुं नरं ।
तं वे देवा तावत्तिंसा, आहु सप्पुरिसो इति ॥

गुम्हेसिनं मां—अबुयात पालन पोषण याइ, थकालिपित
आदर गौरव तइ, शान्त स्वभावम्ह जुइ, चुकलि यायेगु
स्वभाव मदुम्ह कपटिम्ह जुइ मखु, गुह्य सत्यवादी सहन
शीलता दुम्ह जुइ, थुम्हेसित हे त्रयोत्तिस देवतापिसं सत्पुरुष
धका धाइ ।

मालि ! इन्द्रं मघ माणवकया समये थुगु प्रकारं श्रद्धा
तया धर्माचरण याना वंगु जुल धका कना विज्यासेलि
मालि हानं प्रार्थना यात, भन्ते भगवान ! मघ माणवकया
जीवन खं गुकथं गथे खः । भति विस्तार पूर्वक न्यनेगु इच्छा
जुल । तथागतं जित दया तथा आज्ञा जुया विज्याहुं ।

तथागतं अले आज्ञा जुया विज्यात—मालि ! अथेसा
वांलाक न्यं । थथे धका आज्ञा जुसे पूर्व इतिहास सुरु याना
विज्यात ।

अतीतया खं

न्हापा छगू समये मगध देशे मचाला धयागु गां
छगू दु । व हे गामे मघया जन्म जुल । मघमाणवक
गामं पिने ज्यायाः वंथाय् थः चवनेगु थासे तुति धू खिना
वं माथं वंका बांलाक थाय् दयेका चवन । अले व
चवना चवं थाय् मेम्ह मनु वया वयात ह्लाति दाया ध्वाना थः
अन चवनीगु । तर वं भतिचा हे तं पिमकास्ये ध्वागु ध्वाकां तुं
वना मेथाय् हे बांलाक थाय् दयेका अन चवंनीगु यात ।
अन नं हानं मेह्य मनु वया वयात दाया ध्वाना चवं वल ।
व व खना नं तं मम्बस्ये मेथाय् वना चवं वन । वं गन
गन थाय् बांलाकल, अन अन मेमेपि वया वयात दाया
ध्वाना पितना थः थः चवनीगु यात । तर वं सुं खनानं
तं पिमकासे सकसितं सुखी हे ज्वीमा भका धया थ्व ज्यां
जि सकलयात सुख हे बियागु जुल, थुकि जित पुण्य दत,
धका मती तथा सति खुनु निस्ये कू, तोक् ज्वना खल
मण्डल प्रमाण बांलाक थाय् दयेका बिल । अले सकलें

अन हे फेतु वड्गु जुल ।

अले वं वथासे चिकुला जुइवं मि छ्वेवा बी, ताला जुल धायेवं लःतया बी । वं बिचाः यात, बांलागु थाय् जितः नं यो, मेपित नं यो, मयो धयापि सुंमदु । आः थन उखें जि लं दयेकेगु ज्या याय् माल धका मती तया, सुथ न्हापां दना लँ दयेकः वन ! सिमा पाले माः थाय् सिमा पाल । भार पात फारे याय् माःथाय् भारपात फारे याना लँ वांलाकल ।

वं थुजोगु तालं ज्यायाना च्वंगु खना छम्ह मनुखं न्यन, 'पासा ! आम छं छु याना च्वनागु ?'

मघ— पासा ! जि स्वर्ग वनेगु लँ दयेका च्वना ।

पासा ! अथे जूसा जि नं याये मज्युला ?

मघ— पासा ज्यू याना दिसे । स्वर्ग धयागु सकसियां यो । सुख आपा दुगु थाय् खः धका वयात नं मघं थः ज्या यायेगुली पासा नाल । अले लँ देक जुइपि निम्ह दत । इमिसं ज्या याना च्वंगु खना मेमेपिसं नं छु याना च्वनागु धका न्यं वल । न्यं वकसित स्वर्ग वनेगु लँ दयेका च्वना धका कनिगु जुया च्वन । अले इमिगु खँ मेमेपिं नं लँ दयेकेत इमि पासा जू वल । थुगु प्रकारं पासापि बधे जुजुं इपि स्वीस्वम्ह खान । इपि स्वीस्वम्हेस्तिनं नं कू तोक् आदि ज्वना लँ देकु देकुं छगू योजन निगू योजना यायां तातापाकं नं लँ देकः वनीपि जुल ।

इपि सना जूगु खना छनू गांया मुख्यां मती तल

धुमिसं म्वाःगु ज्या याना सना जुल । यदि धुमिसं जङ्गले वना ला, न्या हया अय्ला दयेका त्वना जूगु जूसा अथवा मेमेगु हे छुं नं छुं ज्या याना सना जूगु जूसा जित नं ला छुं नं छुं भाग दइगु खः । थथे मती तया छन्हु इमित थःथाय् सःना न्यन, 'अय् छिपि छु याना सना जुयागु ?'

मघं धाल, 'स्वामि, जिमिसं स्वर्ग वनेगु लँ दयेका च्वना ।'

मुखिया— 'स्वः छिपि छें च्वना आमथे म्वाःगु ज्या याना सना जुइ मत्य हुं । जङ्गले वना ला, न्या हयेगु या । अथवा अय्ला त्वनेगु या । अथे नं मखुसा मेमेगु हे छुं नं छुं ज्या याना नयेगु स्व' । आमथे याना सना जुइ मते । तर इमिसं व मुखियायागु खँ छुं वास्ता मतः । मुखियां तको मछि धाल नं इमिसं थःगु ज्या मतोतू, थःगु तालं हे लँ दयेका गुण धर्मयात पालन याना जुया हे च्वन ।

न्ह्याक्व धासां इमिसं खँ मन्योंगुलिं छन्हु मुखियां तं पिकया धुमित मस्यंकूस्येल! छाय् तोते धका जुजुया थाय् वना जाहेर याः वन, 'महाराज ! खुंत छथ्वः चाचाः हिला जुया च्वन ।'

जुजुं अथेसा इमित ज्वना थन हति धका हुकुन जुल । अले व वना इपि फुकसितं ज्वना चिना जुजुया न्ह्योने तये हल । जुजुं न्याय अन्याय छुं हे विचार मयामे छथुं हे फुकसित किसिं न्ह्वीका स्यायेगु हुकुम जुल ।

मघं फुक पासापित सम्बोधन याना धाल, 'पासापिं!
बांलाक चित्त संभाले याना मैत्री भावना या । मैत्री भावना
व्याहिक मेगु भीत आश्रय आधार थन छुनं मंत । आः
छिपिं सकसिनं जुजुयात नं गांया मुख्यायात नं किसि-
यात नं थःत समेतं मैत्री ति मुं खनानं तं पिकाये मत्य ।

इपिं सकसिनं नं मघया उपदेशानुसार मैत्रीचित्त
दयेका च्वन । इमिगु मैत्रीया प्रभावं किसि इमिगु
न्ह्योने वनेगु साहस याये मफुत । थथे गोहाखे किसि
हलनं फुकं अन थपनेवं लिज्यां वना ब्युस्युंतुं वनीगु जुल ।

अले जुजुं मनू आपा खना किसि ग्यात जुइ धका
इपिं फुकंसित सिमाहलं तोपुका किसि तोता ब्यू धैगु
हकुम जुल । हानं इपिं सकसितं सिमाहः हया तोपुया
किसि तोता बिल । अथे नं किसि इमि पाखे मबंस्ये बिस्युं
वन । थव खं नं जुजुयात कंवन । जुजुं अवश्ये थन
छ्गु हेतु दयेमा धका विचाःयाना धाल, 'स्वस्व धमि
ह्यं छुं वाःस दु ला, गुकिया प्रभावं किसि बिस्युं वनीगु
खः ।

धार्थे राजदूतपिसं म्हे वातु वाला स्वत । छुं
मखं । वना जुजुयात धाल महाराज थुमि म्हे छुनं
मदु ।

जुजुं अथेसा थुमिसं छुं मन्त्र जपे याना च्वंगु दइ
का न्यन्ना स्व धका धाल ।

राजदूत वना न्यन, 'अय् दलवन्दित ! छिमिसं छुं
मन्त्र जपे याना च्वनःगु दु ला ?

मघं लिसः बिल, अथे ला दु । राजदूतं जुजुयात वना
धाल, थुमिसं मन्त्र जपे याना च्वंगु दु ।

जुजुं धाल, अथेसा थन सःति ।

इपि अन जुजुया थाय् वनेवं जुजुं इमित थःथाय्
सःता न्यन, अय् मघ ! छिमिसं छुं मन्त्र जपे याना च्व-
नागु दु ला ?

मघ— दु सरकार ।

जुजु— अथेसा आम मन्त्र छु खः जित कं ।

मघ— महाराज, जिमि मेगु जादु मन्त्र छुं नं मदु ।
जिपि स्वीम्हेसिनं नं जुलसां प्राणि हिंसा मयाना, खुँ ज्या
मयाना, मिच्छाचार मयाना, भूठ खँ मल्लाना, अय्ला
थ्वँ मत्वना, मैत्री चित्त तया दान याना थह्वं फुथे
लँ दयेका जुया च्वना, पुखू दयेका, आरामशाला दयेका
जुया, थ्व हे थन जिमि मन्त्र खः ।

जुजुं न्यन, अले छिमित दलबन्धि खुँ धका थन
छाय् जाहेर जुया च्वन ले ?

‘महाराज, आम खँ सुना धागु ?

गाँया मुख्यां ।

महाराज ! जिपि खुँ मखु । जिपि सकलें मिले
जुया थःत स्वर्ग वनेगु भविष्य सुद्धार जुइगु ज्या याना
जुयापि खः । गाँया मुखियां जिमित मखुगु लँ पुइ

छ्वेत संगु खः । तर जिपि वेकलं धाःगु खे मवना ।
उकि जिपि खना तं पिकया जिमित फुकेत थ्व ग्वःसा
ग्वःगु खः ।

जुजु इमिगु खँ न्यना लय्ताल । हानं धाल, तात !
थ्व तिरिच्छाण पशुं हे नं छिमिगु गुण बाँलाक सीकल ।
तर जि जुजु जुया नं सीके मफुत । थुकी जित क्षमा या
धका क्षमा कया हानं चुकलि खोर मुखियाया काय्
कलाः स्मेत मघया दास याना बिल । मुखियायात
बिया तःगु गां नं लित कया मघयात तुं बिल । किसिनं
मघयात बिल अझ मघयात गाँया मुखिया स्मेतं । यात
मघ थनया थनं तुं थः थमं यानागु पुण्यानिसंस यात
खना तच्चतं खुसि जुल । किसिम्हे च्वना उखें थुखें वना
यथारूचि पुण्य यायां छन्हु पासापित सःता धाल, 'पासापि,
भीसं आः न्हापा स्वया आपालं पुण्य धर्म यायेमाः ।
प्यंकार्लया दश्वी तःधंक आपालं मनूत च्वने जीक बांलागु
धर्मशाला छगु दयेके माल । थथे सल्ला याना कःमि सःता
धर्मशाला दयेकल, तर मिसातयेगु इच्छा कमहा जुया
मिसातयेत धर्मशालाः छुं पुण्य यायगु ज्याः सुं मिसा-
तयेत मव्यू ।

मघया छें धाःसा नन्दा, चित्ता, सुधम्मा, सुजाता याना
प्यह्य मध्ये सुधम्मा न्हापालाक हे चलाख जुया सिँकःमि-
या थाय् वना दाजु ! मघं दयेकूगु धर्म शालाः जितः
मुख्यम्ह याना दल धासा छित जि थथे बी धका
कःमियात धन लाभ क्यना थःगु ह्लाती काल ।

सिकःमिनं सुधम्माया खेँ वना ज्यू धका माःगु भरोसा
बिया सल्हा दुथ्याका गजू तयेगु खेँ ठीक याना सिमा
ध्यंका गंका छाया माथाय् छाना गजू दयेका उकि थ्व धर्म-
शालाया नां सुधम्मा धका च्वया कापते हिना ठीक याना
तया तल ।

अन सिकःमि धर्म शालाय् याय माको ज्या याना
केवल गजू छगू जक तय्बाकि याना ब्याक सिधयेका
तल ।

मध वया धर्म शालाय् ज्या फुक सिधल ला धका
न्यन । कःमि धाल, अहो मालिक, छगू ज्या लोमना
च्वन खनि ।

मध- छाया छु ज्या लोमन ?

कःमि - गजू छगू तयेगु ला लो हे मना च्वन ।
दकले मूलगु ज्या हे ल्यन का । नत्र मेगु ला फुक सिधल
धासां हे जिल ।

मध- गजू तयेमानिसा याकनं दयेका तयेमाल
का याकन दयेकी ।

कःमि- मालिक व ला अथे याकनं दयेके ज्यूगु चीज
हे मखु । अथे धयां प्याःगु सिंया देकां देके ज्यूगु
नं मखु । वरू सुनानं दयेका तःगु दःसा माला
तये हये ज्यू ।

मध अथेसा सुनां देकातगु दु माला माको भू पुला

कया हति हुँ धका माय्के छ्वत । माःवंगु वखते सुधम्माया
छेँ दुगु जुल । अले सुधम्मायात दोच्छि दां बी हति
धका धालं मब्यू । थ्व जि मी मखु, बरू जित तयेके विल
धासा जि स्वयम् थःथमं तुंतया बी ।

मघ जि थ्व धर्म शालाय् सुं मिस्तयेत छुं नं तयेके
बी मखु ।

कःमि —मालिक, छिं छु धया दियागु । ब्रह्मलोक तोता
मिसात खालिगु थाय् गन जक दु धका ? सुधम्मायात नं
धर्मशालाय् भाग बिया दिसँ । गजू छगू तये सिधल धायेवं
धर्म शालाया ज्या फुकं सिधल हे धाःसां ज्यू ।

मघं साधु धका गजू छगू सुधम्मायात तुं तयेके
बिल । गजू तये धुनेवं धर्मशाला स्वभाग थल । छगू
भागे तःतःधं पिं श्रीमानपिं च्वनेगु यात, छगू भागे गरीबत
च्वनेगु यात, छगू भागे बिरामीत ।

अन स्वीस्वह्येसिनं स्वीस्वपू तःतःफाःगु सिपूतल ।
अन व च्वंपित बांलाक बिचाःयाय्त पाः तया बिल ।
अले व धर्म शालाय् सुंवया सुयागु सिपुती च्वनी
वयात इमिसं सिपू थुवाःयागु छेँ ब्वना यंकीः अले व
छेँ वयात तुति तिकेगु, ह्याः तिकेगु, लः बियेगु नयेत्वने
बियेगु सकतां ठीक याना बी ।

पाः च्वंपिसं थथे अन वया सुया सुयागु सिपुती च्व-
निगु खः वया वयागु छेँ ब्वना यंकि । अले व पाहाँ त
माकथंः सिपु थुवालं सेवा याडगु जुल ।

मधं धर्मशालाया सतिक कोबिलार धयागु सिमानं
पिना बिल । उकी तःले तःतः फाःगुः लोहँ लाया बिल ।

थुके धर्म शालाय् द्राहाँ वक वकसिनं गजू स्वया
उकी च्वयातःगु आखः ब्वना सुधम्मा धर्मशाला धका सीका
वनी । स्वीस्वह्येसियागु नां सुनानं मकाः ।

छन्हु नन्दां मती तल । थ्व धर्मशालाय् जिमित
छुं नं हक मब्यू । सुधम्मा जक चलाख जुया गजू तथा
धर्मशाला छगुलि थःगु यात । आः जि नं मेगु हे छुं न
छुं पुण्य याथ्माल । छु याःसा ठीक ज्वी धका बिचाः याना
स्वःबले लः तथा ब्यूसा ठीक ज्वी धका थ्वीका पुखू
म्ह्वीकल; गुकिं धर्मशालाय् वःपिं सकलें मोह्ल्या लः
त्वना याउंक च्वना च्वनी ।

हानं छन्हु सुचित्तां मती तल, सुधम्मां गजू तल,
नन्दां पुखू म्ह्वीकल, आः जि छु याये । जि नं ला पुण्य
याये माःधका बिचाः यायां त्रं थथे खन, थ्व धर्म
शालाय् वःपित लः त्वनेते मोह्ल्हीत पुखूला दत । तर
न्ह्याइपुक चाहलेत बगीचा मदु । आः जि बगीचा दयेका
वो । अले मन हे याउंक न्ह्यःइपुक चाहिला स्वां थ्वया
स्वांमा हना कोखाना वनी । थथे मती तथा सुचित्तां बगीचा
दयेका हल । गुगु बगीचाय् थ्व स्वां थ्व फल छता जा
मदु धका धाय्म्वाक सकतां धयार्थें सम्पन्न याना बिल ।

सुजाता जक्र जि मघया पाजुया म्हघाय् खः, हानं
पादचारीका नं खः । उकिं मधं याःगु ज्या जि हे
यानागु खः, जि यानागु ज्या मवयागु थें हे खः धका

छुं हे पुण्य मयासे मान मत्तां चूर जुया हे समय फुका चवन ।

मघं मां अबुया सेवा याना कुले थकालि हना सत्यवादी जुया नाइस्य याउंस्य च्वंक खँ ह्लाइह्हा जुया चुकलि यायेगु कपटि जुइगु क्रोधी जुइगु बानि तोता न्हेना धर्मयात वांलाक पालन याना वया चवन ।

थुगु प्रकारया धर्म पालन याना सकसिनं प्रशंसा याका जीवनया अन्ते सिना त्रार्थतिस भुवने शक्र धायेका जन्म काःवन । वया पासापि नं काल क्रमशः सिना मघ नापं तुं बढकि विश्वकर्मा धयापि देव पुत्र धायेका जन्म काः वन ।

अबले त्रार्थतिस भुवने असुरगणपि नं चवना च्वंगु जुल । अमिसं न्हून्हूपि देवपुत्रपि दया वःगु सीका दिव्यपान दयेकल । इन्द्रं थः परिषदपित सुनानं दिव्यपान मत्वनेगु संकेत बिल । असुरगण दिव्यपान त्वना थ्वं कायेका छुं हे मचायेका चवन । अबले शक्रं मती तल, थ्व थपाय्कूचागु थःसे चवना राज्य याना छु यायेगु । थथे मती तया थः पासापित इशारा थाना फुक असुरगण तयेगु तुति ज्वञ्चं महासमुद्रे चां व्छया बिल । अले इपि फुक महासमुद्रे लाः वन ।

अन इमिगु पुण्यया प्रभावं सुमेरू पर्वतया तःले असुर विमान उत्पन्न जुल । चित्तपाटलि धयागु विमान नं उत्पन्न जुल ।

देव असुरपिनि युद्धे देवतापिनि विजय जुल । अबले हे भीदोल योजन प्रमाण त्रायतिंस देवलोक तःधना वल । व नगरया प्राचीन अर्थात् पच्छिम पाखेया ध्वाखाय् अन्तरे भीदोल योजन तककु जू । अथे हे दच्छिन उत्तर पाखेया ध्वाखाय् नं । व नगरे भिदोल योजन तापाः । द्दछिगु ध्वाखा दु । विश्राम शाला, पुखू आदि सकतां मुशोभायमान जुया च्वन । शालाया छ्वाखेलं स्वंगू योजन तक ध्वज पताकां छायापाः जाया च्वंगु दु ।

न्हैगू योजन तःधना च्वंगु सप्तरत्नया वेजेन्त प्रासाद नं उत्पन्न जुल । अन सुवर्णया कठि मणिकया ध्वजा मणिकया कठि सुवर्णया ध्वजा, पवाल (पन्ना) या कठि मुत्ता (मोतिया) ध्वजा, मोतिया कठि पवालया ध्वजा सप्तरत्नया कठिस सप्तरत्नया हे ध्वजा स्वंगू योजन तक ब्वया च्वंगु दु ।

थ्व प्रासाद दोछिगु योजन तःधना च्वन । सकभनं सप्तरत्नया परिपूर्ण जुया च्वन । मघं कोबिलार धयागु सिमा पिना वःगु पुण्यं निसन्देह छ्वा खेलं स्वंगू योजन तक तोपूगु धाकेजुजू पारिच्छत्त उत्पन्न जुल । हानं सिमा तःले लोहेतं सिया तःगु पुण्यं परिच्छत्तया मूले हाकः कथं ख्वीगू योजन, ब्याकथं न्येगू योजन, जाःकथं भिन्यागू योजन दुगु जय सुमन धयागु पत्येस्वाया रंग जुया च्वंगु पण्डु कम्बल सिहाशन उत्पन्न जुल । व आशन फेत्वीगु बखते स्वतुना वनी, दनिगु बखते हानं थाहाँ तुं वइ ।

किसिनं सिना ऐरावरत धयाम्ह देवपुत्र धायेका

जन्म काःवन । देवलोके तिरिच्छाण (पशु) जाति दइ मखु । व देवता चाह्यू वनिगु बखते थःगु देव भेषहीका निगूत्या योजन दुम्ह तःधिकम्ह ऐरावत धयाम्ह किसि जुया च्वनी । व किसि स्वीम्ह देवपुत्रयात तिगावत अथवा वागू योजन तःगोगु घःदयेकि । फुक घःया दथ्वी इन्द्रयात सुदर्शन धयागु नां तया स्त्रीगू योजन तःगोगू घःदयेकि । व घःया दाने भिनिगू योजन तःजा-यक रत्नया मण्डप दयेकि । वया दथुइ दथुइ योजन योजन प्रमाणगु न्हेगू रत्नया ध्वजा ब्ययेकि । छ्वाखेलं किकिनि जाल ब्वया च्वनी । गुकि बिस्तारं फसं कया च्वनीगु बखते पञ्चांगिक तुरिय शब्द वया च्वनो । दिव्य संगीतया सः वःथें थ्वया च्वनी । मण्डपया दथ्वी इन्द्रया निर्मित छगू योजन तःधंगु मणिकया पलंक तया तइ । शक्र वया! अन फेतुइ ।

हानं स्वीस्वम्ह देवपुत्र वया थःथःगु घले न्हेपु न्हेपु दन्त जडे याइ । छपू-छपू दन्त न्येगू न्येगू योजन दु । व दन्त पति न्हेगू न्हेगू पुखू दु । छगू छगू पुखुली न्हेमा न्हेमा पत्यस्वां मां दु । छमा छमा पत्यस्वां माय् न्हेपवः न्हेपवः पत्यस्वां ह्वया च्वंगु दु । छपवः छपवः पत्यस्वाने न्हेहः न्हेहः स्वांहः दु । छहः-छहः पत्यस्वां हले न्हेम्ह न्हेम्ह अप्सरा प्याखं हुया च्वंगु दु । थुगु प्रकार न्येगू योजनया छ्वाखेलं किसिया दन्ते प्याखं जक खने दया च्वनी । इन्द्र थज्वोगु महान यश महान ऐश्वर्य हानं अनुभव याना सुखानन्दं समय बिते याना च्वनी ।

थुखे सुधम्मि सिना अन हे जन्म काः वन । अन सुध-
म्मा धयागु गुगुं योजन दुगु देव भुवन उत्पन्न जुल ।
वथे बांलागु मेगु थाय् मदु । लच्छिया च्याकः अन धर्म
उपदेश न्यने दु । गनं बांलागु थाय् खन कि सुधम्मा
देव सभार्थे हे वांलाका धका धाइगु जुल ।

नन्दा नं सिना अन हे जन्म काः वन । न्यागु योजन
दुगु नन्दा धयागु शोभायमानगु पुखू उत्पन्न जुल । चित्तानं
मृत्यु पश्चात अन हे जन्म काः वन । वयात नं न्यागु
योजन दुगु चित्त लत्तावन धयागु उद्यान उत्पत्ति जुल ।
इपिं देवलोके खनेदेक वयेत्रं देवतापिमं इमित ब्वना
मोहलं मुग्ध जुया उखे थुखे चाचा हिला जुल ।

सुजाता छम्ह जक सिना छथाय् पहाडया कुंचाय्
लोहं तःले गुफाय् ब्वहः जुया जन्म जू वन । इन्द्र थःगु
सम्पत्ति स्वया थः सेवकत बिच्चाः याना स्वःगु बखते
सुधम्मा, नन्दा व सुचित्ता खन तर सुजाता मखं ।
अले आः थ्व गन जन्म काः वन धका बिचायाना स्वःगु
बखते ब्वहः जुया च्वंगु खन । अले धाल मूखंम्ह मिसां
छुं पुण्य मयाः, उकिं तिरिच्छाण योनि जन्म जुल । आः
खुनु थ्व पशुयात चेतना बिया पुण्य याक्रा थन ब्वना
हये माल धका थःगु भेष हिला अन वना वयात धाल,
अय् छ छु योना च्वना ? इन्द्रया प्रतापं खँह्लाये फयेवं
ब्वहनं न्यन, 'छि सु ?'

भेषधारी इन्द्रं धाल, जि छं स्वामि मध खः ।

ब्वह- अले छि गन जन्म काः वना ?

इन्द्र—जि त्रयतिश भूवने वना जन्म काःवना । छं
छिमि पासापि जन्म जत्रंु थाय् स्यूला ?

ब्वहलं धाल—मस्यू स्वामी ।

इन्द्रं वयात इपि नं जिथाय् हे जन्म काः वःगु दु ।
छं छिमि पासापि सोवने न्हयांला धका न्यन ।

न्हया ला न्हयां तर जि अन गथे याना वनेगु ?

जि छंत यंका बी धका इन्द्रं ब्वहःयात थःगु ल्लाती
तया देवलोक यंका नन्दायागु पुखू सिथे तया सुधम्मापि
थाय् वना धाल, 'छिमिसं छिमि पासा मुजाता स्वे न्हयांला ?

देव ! व गन दु ?

नन्दायागु पुखुली दु ।

अले सुधम्मापि स्वह्यं वया स्वः वल । मुजाता ब्वहः
खनेवं न्हिला अहो अय्या गुलि बाँलागु रूप ज्वना वल ।
थ्व फुक अत्त भावया घमण्डया फल मखा जुइ । त्वाः स्व
गुलि तःहा, तुति स्व गुलि तहाः, ह्य स्व गुलि बांला,
धात्थे हें बाँला मखुसा धका थुगु प्रकार छ्छों हे ल्लोने
मछालापुक धया वन ।

इन्द्र हानं अन वया ब्वहःयात धाल, खन मखुला छिमि
पासापि ?

ब्वहलं खने धुन, तर जित इमिसं ध्याचू नका वन ।
आः जित अन हे थंका व्यू धका धाल ।

इन्द्रं वयात न्हापा गन च्वना च्वंगु खः, अन हे हया
लखे तोता विया न्यन 'छं इमिगु सम्पत्ति खन मखुजा ?
खना हे देव !

आः छं नं अन जन्म जू वनेगु ज्या याये न्ह्याला ?

देव ! छु याःसा अन वने दइ ?

जि छन्त अन वनेगु उपदेश वी छं पालन याय् फु ला ?
फु देव !

अथेसा अप्रमादि जुया पञ्चशील बांलाक पालन या
धका पञ्चशीलया शिक्षा विया वन ।

वं अनं निसं केवल सीपिं न्यांत जक माला माला
नइहा जुल ।

उखे इन्द्रं गुलिचां मदुवं हे वयात परीक्षा यायेत वयाः
फिसले सीह्य न्याथें च्वंक चता वाना च्वन । वं व न्या खना
सीह्य धका ज्वं वन । वं वयात नयेत सनेवं व तीजक
सना हल । अले म्वाःनि खनि धका मुमुक्क यंका लखे तोता
।

व न्या हान ससं लखं तिन्हया फिसले तुं चता वाःवल ।
वं हान, सीम्ह न्या धका ज्वं वन । तर वग्यां द्वहलं
नयेत सनेवं न्हिपं संका बिल । वं न्हिपं संकूगु खना म्वाःम्ह
तिनिका धका तोता बिल । थुगु प्रकारं स्वको तक परीक्षा
याना स्वया वयागु शील बांलागु खना खुसी जुया थःगु भेष
क्यना धाल 'जि छंगु शील परीक्षाया निर्मित वयागु खः । छं
शील ला पालन हे याना च्वन । थथे हे बांलाक शील पालन

या ! धुगु प्रकारं शील रक्षा यात धाःसा छ याकनं हे जि
दुथाय् वये फइ । थथे उपदेश बिया इन्द्र थःगु भुवनेसं
लिहाँ वन ।

अन वयात सीम्ह न्या गवलेँ दःसा गबलेँ मद्दु । तः
न्हुमछि हे सीम्ह चू मलार्सेलि व नये मखना गना वं वं
अर्थे हे सिना वन । वयागु शीलया प्रभावं वाराणसी देशे
कुम्हाःया म्हचाय् धायेका जन्म जूःवन ।

भिन्यादँ भिखुदँया वैश जुसेलि इन्द्रं व सिना गन जन्म
जुवन धयागु जुइ धका सोगु बखते वाराणसी जन्म जूवन
धका सीका अनमोलगु छगू बस्तु ज्वना सप्तरत्न गाडाय्
जायेक तथा छह्हा व्यापारीया भेषकया वाराणसीं वया छथाय्
चवना तःतसलं अनमोल वस्तु न्यायेयोला धका हाला चवन ।

मनूत वया न्यन, आम वस्तुया मू गुलि ले ?

वं लिसः बिल, थ्व दामं मखु । शील दुह्मेसित
जक बीगु खः ।

भाइ ! शील धयागु छु ? हाकुस्ये च्वंगु जाकि
वाउंस्ये च्वंगु ?

अय् । छिमिसं शील धयागु नं मस्यू ? हुं छिपिं शील
दुपिं मखु । थ्व शील रक्षा याना च्वंम्हेसित हे जक दइगु खः ।

अय् भाइ ! अथेसा थन कुम्हाःया ह्याय् छह्हा दुः,
शील पालन याना चवना च्वंम्हा । आम वयात हे ब्युसा ।
व मय्जुं नं अन वया धाल, 'आम जित बिया दिसँ ।'

व- छ सु ?

मय्जु - जि अखण्ड पञ्चशील पालन याना च्वनाह्म खः ।

व्यापारि अले नुसा चीज छंत हयागु खः । छंगु छेँ वनेनु धका छेँ व्वना यंका गाडाय् तया हःगु सम्पत्ति फुकं वयात तुं विया एकान्ते थःगु रूप सम्पत्ति क्यना छन्त नयेत थ्व सम्पत्ति भरी पूर्ण जू । प्राः छं बांलाक शील रक्षा या धका धया इन्द्र देवलोके तुं वन ।

व कुह्याः मय्जुं यावजीवन बांलाक शील पालन याना अनं सिना इन्द्रया हे वैरी असुर जेष्ठया कुले जन्म जू वन । निगू जन्मे नं अखण्ड पञ्चशील पालन याना वःह्य जुया रूप सम्पत्ति तच्चतं बांलाह्य जुया जन्म जुल ।

वेपचित असुरं थः म्हाय् तच्चतं बांलागुनि व असुर कन्या पबं वक वकसितं जिमि ह्याय्यात छिपि मत्वः धका सुयात नं बीगु खँ मल्लाः । जिमि म्हाय्याचं थःत थमं तुं त्वःह्य स्वामी ल्यः वनी धका धाइगु जुया च्वन ।

छन्हु असुर युवकत फुकं मुंका म्हाय्याह्येसित स्वांभुप्पा ज्वंका का मै ! छन्त यांहा स्वांमी छं हे ल्य धका तोता बिल ।

अबले हे इन्द्रं वयागु बारे विचार याना स्वःगु जुया च्वन । अले वं अन जुया च्वंगु घटना फुक थुइका देवलाकं तुरंत क्वहाँ वया असुरयागु भेष कया अन सभाय् च्वं वल ।

सुजातां नं अत्रुया वचन न्यना थःगु स्वयंम्बरे थःत
सु योग्य जुइ धका उखें थुखें युवकतयेगु दथुइ मिखा
व्वया स्वःगु बखते महलकह्य इन्द्र असुरयात खन ।
व खनेवं पूर्व स्नेह स्वाना व खना आशक्त जुया जिहः
स्वामी व हे जुइ धका वयाम्हे स्वां ह्वला बिल ।

असुरगणत जिल्ल जुल । धया हल, जिम्ह जुंजुं औ-
तक थः ह्याय्यात योग्यह्य पुरुष मदु धका हानं व
सुयातनं मव्युस्ये तया तल । आः थौं ल्यलं वं बाज्याः
धाय् लोह्य बुःह्य जितः योग्य धका लज्जा चाइपुक
स्वामी ल्यल ।

थुखे इन्द्रनं सुजाता ह्लाती लाका आकाश मार्गं वन ।

उखे असुरगण फुकसिनं ताल । अले-अय् ! जुजुया
म्ह्याचं भीत छले यात धाधां इन्द्रयात लिना यंकल । अन
देवलोके मातलि धयाम्ह सारथि वेजेन्त रथ हया लें बिन्ने
वया च्वना च्वंगु जुल । अले इन्द्र अन थ्येनेवं उगु रथे
च्वना देवनगर स्वया वन । व रथ सिपिलि बने थ्यंगु
बखते रथ शब्द खना ग्याना गरूड मचात चिन्ना दना हाला
हल । इमिगु शब्द न्यना इन्द्रं मातलि थ्व छुकिया शब्द
धका न्यन ।

मातलि — देव ! थ्व गरूड मचात हाःगु खः ।

इन्द्रं — थथे छाया हाःगु ?

मातलि — देव ! थूपि रथया सः ताया सी खना ग्याना
हाःगु जुल ।

इन्द्र-मातलि ! थुलि मछ्छि द्वीजत रथं चर्ण विचूर्णं
जुइगु जूसा रथ लित यकि म्वालनु इमित स्यंके मते ।
थथे धया अनं मातलि रथ लित हल ।

असुरगणत - रथ शब्द ताया जराशक्क असुरपुर
ब्युसु वना हानं रथ ज्वना थुथे हे सोया वया च्वन
अवश्य नं वयात अन मदत दत जुइ धका ग्याना इपि
यंगु लँपु तुं ल्याहां वया थःगु असुर भुवने द्वाहाँ वना
ग्यागुलि छद्योतक नं ल्होना थमस्वः ।

इन्द्रं असुर कन्या सुजातायात देवलोके यंका छगू-
कोटी मयाक अप्सरापिगु दथुइ मुख्यत्वा अप्सरा याना
तल । सुजातां छन्हु इन्द्रयात खुसीयाना थथे वरदान
प्वन, 'महाराज ! जि थन देवलोके न मां दु, न बौ
दु, न दाजु किजा तता तहकेपि हे दु । थन थः
धायपि जि सुंमदु । उकिं छिके जि थ्व प्वना च्वना,
छि गन गन भायेगु खः । जित नं अन अन हे ब्वना
यकि । इन्द्रं नं सुजाताया खँ स्वीकार याना ज्यू धैगु
पर बिल । अनंलि इन्द्र गन गन वनीगु खः सुजाता-
यात नं नापं ब्वना यंकिगु जुल ।

थुखे असुरतयेगु दथुइ चित्त पाटलि धैगु स्वां ह्वैगु
कमय न्हापा थः च्वनागु थाय् लुमंका अय् जिपि च्वनाथाय्
किव्य परिछत्र स्वां ह्वैगु ई जुल धका त्वायेगु मती
या देवलोक स्वया थाहाँ वइगु जुया च्वन । उकिं
इन्द्रं समुद्रया तःले नागगणत पाले पहरा तथा बिल ।
अनं च्वे सुपण्णान धयापि तल । अनं च्वे कुम्भाण्ड धयापि
तल । अनं च्वे यक्षगण । अनं च्वे चतुमहाराजपि पहरा

तयाबिल । अले हानं फुक उपद्रव वचे यायेगु निम्ति
देवलोके हे वजिर हत्थ धका इन्द्रया हे मूर्ति तया बिल ।

असुर गणं नागादि गणपित त्याका थहाँ वल
धाःसा इन्द्र मूर्ति खना इन्द्र हे त्वायेत पिहाँ वया च्वन
धका ग्याना फुक बिस्युं वनीगु जुल ।

माली, इन्द्रं थुगु प्रकारं मघ माणवकया समय अप्रमादि
जुया धर्माचरण याना निगू देवलोके नं सुख पूर्वक राज्य
याना उकि बुद्धपिसं नं प्रशंसा याना बिज्यात अप्रमादि जूगु
कारणं ह सकसितं लौकिय लोकुत्तर सम्पत्ति प्राप्त जूगु खः ।
धका थुगु धर्मदेशना हया थथे आज्ञा जुया बिज्यात ।

अप्पमादेन मघशा, देवानं सेद्वतं गतो ।

अप्पमादं पसंसति, पमादो गरहितो सदा ॥

अप्रमादया कारणं याना इन्द्र देवतापिनि राजा
धायेका च्वन । प्रमादिया न्ह्याबलें निन्दा जक जुया
च्वनी । अप्रमादिया न्ह्याथासं प्रशंसा जुइ । थथे उपदेश
व्युस्येंलि गाथाया अवसाने महालि श्रोतःपत्ति जुल ।

बाखं कोचाल

लेखकया मेमेगु सफू

प्रकाशितः

- (१) विशाखा चरित्र १३०
(२) बुध्द-धर्मया मूलपु १।
(दान, शील व भावना)
(३) मघ मानवक १५०
(४) चैत्यपूजा-लेखक सुदर्शन

प्रकाशन-प्रतीक्षायः

- (१) बौध्द कहानी
(२) शीलव जातक
(३) राहुल माता
(४) भिगू पारमो
(५) सम्यक परिव्राजक

सफू देगु थायः
गण महाविहार
कान्तिपुर ।

धाःह्य-
न्यू प्रिन्टिङ्ग प्रेस
ब्रह्मल, जोरगणेश